

Gustave Guillaume

PSIHOSISTEMATIKA: DEFINICIJA I METODA

UDK 800.001(44)(091)

Prilog sadrži prijevod s francuskog dvaju tekstova objavljenih u knjizi *Principes de linguistique de Gustave Guillaume* (zbirka neobjavljenih tekstova). Autor prijevoda napisao je i nekoliko uvodnih opaski o životu i djelu Gustavea Guillaumea (1883—1960) i o glavnim karakteristikama njegove teorije koja polazi od učenja A. Meilleta i F. de Saussurea. Ukratko je prikazano njegovo shvaćanje jezika kao sistema sistemâ, govora, »lingvistike pozicije« itd.

Uvodna riječ prevodioca

Gustave Guillaume (1883—1960), francuski lingvist i tvorac psihosistematičke jezika, nastavlja svoju teoriju jezika na zasadama historijsko-komparativne lingvistike svog profesora i učitelja Antoinea Meilleta i osnivača moderne lingvistike Ferdinanda de Saussurea. Svoju teoriju iznio je u knjigama *Probleme člana i njegovo rješenje u francuskom jeziku*¹ i *Vrijeme i glagol*,² nekoliko članaka objavljenih u raznim časopisima³ i u svojim predavanjima na Ecole Pratique des Hautes Etudes (Sorbonne) od 1936. do 1960. godine⁴.

Od De Saussurea je prije svega preuzeo pojam *sistem*, zatim dihotomije *jezik-govor* i *značeće-označeno*. Kod njega se međutim mogu naći i reminiscencije na *Gramatiku* Port-Royala, gramatičare i filozofe 18. st. Dumarsaisa, Beauzéea, Condillaca, Leibnitza i dr. U svojoj teoriji i u svojim istraživanjima Guillaume dosljedno provodi distinkciju između jezika i govora. Za njega je jezik latentni, virtualni sistem relativno malog broja općih principa i mentalnih mehanizama koji upravljaju svim govornim realizacijama: ništa se u govoru ne može realizirati što već nije predviđeno u jeziku-sistemu. Jezikom vlada princip koherencije, a govorom princip »dovoljne izražajnosti«. Čak i paradoksalne upotrebe jednoga jezičnoga znaka kao što je francuski imperfekt dadu se svesti na jedinstvenu zajedničku vrijednost u jeziku. Guillaume

¹ *Le problème de l'article et sa solution dans la langue française*, Hachette, Paris 1919.

² *Temps et Verbe*, Champion, Paris 1929.

³ Objavljeni u knjizi *Langage et Science du Langage*, Québec, Presses de l'Université Laval — Paris, Nizet 1964.

⁴ Od 1917. godine ta se predavanja objavljuju u seriji knjiga pod zajedničkim naslovom *Leçons de linguistique de Gustave Guillaume*, u suradnji Presses de l'Université Laval (Québec) i Klincksieck (Paris). Dosada je izišlo 5 knjiga. Izvan te serije isti su izdavači 1973. godine objavili knjigu pod naslovom *Principes de linguistique théorique de Gustave Guillaume*, koja sadrži dosad neobjavljene ulomke iz predavanja na Sorbonni i iz isto tako neobjavljene knjige *Prologomènes à une linguistique structurale*. Dva dolje prevedena teksta uzeta su iz *Principes de linguistique théorique*. Glavni urednik ovih posthumnih izdanja neobjavljenih spisa Gustavea Guillaumea je Roch Valin, profesor lingvistike na Sveučilištu Laval u Québecu i direktor Fonds Gustave Guillaume gdje su ti spisi pohranjeni.

svoju lingvistiku gradi na *riječi* kao osnovnoj jedinici jezika i jedinoj datosti koju su izgradili i »instituirali« indoevropski jezici. Rečenica je osnovna govorna jedinica čija je struktura zadana velikim dijelom već u sistemu vrsta riječi i njihovih odnosa kojima upravlja princip *incidencije*. Riječ, jezični znak koji ima svoju (semantičku) materiju i (gramatičku) formu, dobiva svoju vrijednost iz pozicije koja mu je zadana u sistemu, a tek potom i iz opozicije prema ostalim znakovima tog sistema. Po tome je njegova teorija »lingvistika pozicije«, za razliku od klasičnog strukturalizma koji je »lingvistika opozicije«. Guillaume ne prestaje naglašavati da je jezik sistem, odnosno »sistem sistemâ« (prema Meilletu). U tom pogledu on ne odstupa od originalnog poimanja De Saussurea, a odatle i termin *sistematika* u nazivu njegove teorije. Međutim on od Meilleta i De Saussurea ne preuzima i preferencijalno sociološki pristup jeziku. Za njega je jezik prije svega pitanje odnosa *čovjek-univerzum*, a tek potom i odnosa *čovjek-čovjek*. Termin *psiho* u nazivu ne znači nikakav psihološki ili psihologistički pristup već prije svega shvaćanje jezika kao tvorevine ljudske inteligencije, razuma, kao odraz i rezultat mentalnih procesa. Odatle i njegov interes za gramatičke oblike, a manje za leksičke. Po tome se psihosistematika ubraja u red mentalističkih teorija jezika.

U metodološkom pogledu Guillaume strogo poštuje prioritet istraživanja govornih činjenica, jer se jedino preko njih može stići do jezika-sistema i mentalnih mehanizama koji njime upravljaju. *Od riječi prema misli* (Des mots à la pensée) podnaslov je višetomne gramatike francuskog jezika koju su od 1911. do 1936. godine pisali Damourette i Pichon kao odgovor na voluminoznu gramatiku *Misao i jezik* (La Pensée et la Langue) Ferdinanda Brunota. U ovoj raspravi koja je u prvoj polovici ovog stoljeća uzbuđivala francuske gramatičare Guillaume je bio — makar to izgledalo paradoksalno s obzirom na njegov mentalizam — na strani Damourettea i Pichona.

* * *

PSIHOSISTEMATIKA: DEFINICIJA I METODA

Razlikovanje, koje stalno naglašavamo u našim predavanjima, između jezika i govora omogućuje mnogo bolji uvid u jezične činjenice od onog uobičajenog u tradicionalnoj gramatici.

Jezik u nama predstavlja ono instituirano na temelju čega i čijim sredstvima mi govorimo. Govorni čin u momentu otpočinjanja, i još prije u pripremnoj fazi, nalazi u nama već izgrađen jezik. U svojoj cjelini, jezik je veliko zdanje sagrađeno prema općem zakonu, zakonu koherencije dijelova unutar cjeline. A to veliko izgrađeno zdanje, koherentno, koje tvori sistem po svojoj koherenciji, dijeli se kao što pokazuje iskustvo na više parcijalnih zdanja koherentnih unutar njih samih, tvoreći integrirane sisteme u globalnom integrirajućem sistemu. Ti parcijalni integrirani sistemi, koji su uostalom kao svi sistemi integrirajući u odnosu na svoje sastavne dijelove, posjeduju svoje vlastito jedinstvo koje od svakog čini cjelinu koja se može jasno analizirati. Tako u francuskom jeziku sistem imenice čini cjelinu, kao što čini cjelinu i sistem glagola.

Zadaća je lingvista jezika — veoma specifična — da rekonstruira velike sisteme, globalni konstruirani sistem, onako kako oni postoje u dnu misli, prije nego što posegnemo za nekim od oblika koje oni sadržavaju.

Ta rekonstrukcija sistema od kojih se sastoji jezik predstavlja specijalnu i novu znanost o jeziku koju nazivamo *psihosistematika*. Ona raspolaze odgovarajućom tehnikom, koja se sada usavršava, a koju smo nazvali *lingvistika pozicije* («pozicijska lingvistika»). Osnova te tehnike sastoji se u predstavljanju svakog jezičnog fenomena u prvotnom obliku njegova longitudinalnog razvoja i raščlanjivanja, onako kako to čini sama misao, pomoću transverzalnih presjeka koji se nanose na longitudinalni razvoj.

Bez obzira o kojem se problemu radilo, navedena tehnika ostaje ista. Promatrani jezični fenomen predstavljen je vektorom koji dočarava longitudinalni razvoj, a analitički presjek (*saisie analytique*) tog razvoja dobiva se nanošenjem transverzalnih interceptivnih (ili bolje suspenzivnih) presjeka na vektorski pravac koji predstavlja cjelinu fenomena.

(Predavanje od 9. siječnja 1948, serija C.)

(*Principes de linguistique théorique de G. G.*, str. 92—93.)

Jezik, čovjek i univerzum

... Potpuno oslonjen na antinomiju prostora i vremena, jezik (drugim riječima pojmljeno ili izrecivo pod pojmovnim govorenjem) čini u misaonom čovjeku univerzum-ideju — u stalnoj ekspanziji — kojem od misaonih bića jedino čovjek zna dati u sebi definiciju koja se iz epohe u epohu obnavlja, a čija promjena predstavlja napredak civilizacije po onome što u sebi najdublje posjeduje. Civilizacija jedne epohe, to je univerzum-ideja kojeg su misaoni ljudi dotične epohe znali definirati i instituirati u dubini sebe samih. A taj univerzum-ideja, prisutan u njima i slobodan od uvjeta trenutačnosti u svakom času žive svijesti, to je jezik.

Univerzum-ideja što ga u misaonom čovjeku čini jezik jest, po uzoru na samog čovjeka — koji gleda i promatra očima tijela i duha stvarni univerzum — »gledajući«¹ univerzum, sačinjen od pojmova koji su proizašli iz uravnotežne partikularizirajuće intenzije (*mutato nomine*: razumijevanje) i generalizirajuće ekstenzije. Uzeta u jeziku — drugim riječima dok se još nije pojavio govor, u pojmljenom koje još nije prešlo u izražaj — riječ, bilo koja dubinska (*de puissance*) jedinica, jest stabilna, nepromjenljiva ravnoteža pokreta intenzije koji ide prema užem i pokreta ekstenzije koji ide prema širem. Tako je i s riječju *homme* («čovjek») koja sadrži utvrđeni odnos intenzije (= razumijevanja) i ekstenzije, različit od ne manje utvrđenog odnosa intenzije i ekstenzije na kojem počiva, naprimjer, mentalna konstrukcija riječi *animal* («životinja»).

Nepromjenljivost odnosa intenzije i ekstenzije u svakoj riječi, bez obzira na vrstu, jezična je činjenica. Ovaj se odnos komplicira, ako se prekorači jezična činjenica, varijacijom druge vrste: varijacijom ekstenziteteta (i, bolje reći, »tenziteteta«) čiju eventualnost rezerviranu za govor posjeduje svaka riječ, iako je ne posjeduje i u jeziku. Varijacija ekstenziteteta ne omogućuje samo da riječ *homme* shvatimo intenzivno usko ili ekstenzivno široko, nego još više, da je široko pojмимо u tek započetom pokretu od šireg prema uskom ili isto tako široko u pokretu, već dobrotno uznapređovalom, od uskog prema širem. Nijansa koja iz toga proizlazi dijeli dva u ovom djelu već nekoliko puta navedena primjera zbog njihove dokazne snage: *UN homme est un homme* i *L'homme est l'homme*. Ako dođe do promjene ekstenziteteta, a upravo na to želimo ovdje svratiti pozornost, riječ *homme* nije više gledajuća ide-

ja jezika, već gledana ideja govora. U našem duhu ona je promijenila horizont.

Kako varijacija ekstenzitet, rezervirana za govor, ne intervenira u jeziku, pojmovi ovješeni o znakove od kojih je sastavljen jezik (riječ predstavlja ideju koja si je prisvojila neki znak) svi su odreda gledajuće ideje te skupa čine jedan *in toto* gledajući univerzum-ideju.

Šteta što školske gramatike — koje u poglavlju o imenici prikazuju korelaciju razumijevanja i ekstenzije i obraćaju pažnju na to da li je razlika npr. između *chien* (»pas«) i *animal* (»životinja«) u tome što *chien* sadrži više razumijevanja a *manje* ekstenzije, a *animal* *manje* razumijevanja i *više* ekstenzije — ne prikazuju u istom poglavlju varijaciju ekstenzitet čija je karakteristika potpuna indiferentnost prema razumijevanju riječi, koje ona ni u čemu ne mijenja, već se ograničava na to da proširi ili suzi polje primjene: široko ako kažemo *L'homme est mortel* (»čovjek je smrtno«), usko ako kažemo *UN homme entra* (»jedan čovjek uđe«) ili *L'homme s'assit* (»čovjek sjedne«), široko u tek započetom kretanju od širokog prema užem u *Un homme est un homme* (»čovjek je čovjek«) ili u *Un enfant est toujours l'ouvrage de sa mère* (»dijete je uvijek djelo svoje majke«) i još uvijek široko, ali različito i u neku ruku snažnije, u suprotnom u sebi veoma uznapredovalom pokretu, od uskog prema širem, u *L'homme est l'homme* (»čovjek je čovjek«) ili u *L'enfant a droit à la protection de la société* (»dijete ima pravo na društvenu zaštitu«).

Ekstenzitet je imenici dosta kasno dodijeljeno svojstvo. Ako joj ga oduzemo i od njega napravimo posebnu jedinicu, defleksijom dobivamo gramatičku riječ izričito zaduženu da označi, u formi i veličini, ekstenzitet nadolazeće imenice. Daljnjom defleksijom toj su riječi dodatno dodijeljeni strukturalni atributi najavljene, ali još neizrečene imenice. Ta riječ je član...

... Vrsta riječi koju su gramatičari nazvali član završetak je niza psihomehaničkih radnji koje smo upravo opisali, a čija je konstruktivna logika takva da bismo bez i najmanje poteškoće mogli slikovito prikazati njihovu ovisnost i susljednost.

Nesumnjivo je jedan od zadataka strukturalne lingvistike i njezinih dviju pomoćnih znanosti, psihosistematike i psihosemiologije, da što dublje zađe u poznavanje pojmovnih radnji koje tvore jezik, a član je najvažnija takva radnja. No osim tog zadatka, strukturalna lingvistika ima i jedan drugi, različite prirode, koji također treba da obavi, a to je da obrazloži postojanje u misaonom čovjeku ekspanzivnog univerzuma-ideje, predodređenog da se kvantitativno i kvalitativno širi, unutarnjeg univerzuma koji je samo on, među misaonim bićima, sposoban izgraditi u samom sebi. Taj unutarnji univerzum-ideja, kojeg čovjek interiorizira, involvira, jest jezik. Životinje, kojima je priroda uskratila sposobnost da ga u sebi definiraju, nemaju jezik: one imaju samo sposobnost govora (*langage*), a njihov govor, lišen posredništva pojmljenog, proizlazi izravno iz eksperimentalnog.

U toj razlici, koja čovjeka čini iznimkom među misaonim bićima, treba vidjeti posljedicu jedino u njemu postojećeg odmjeravanja odnosa nezavisnosti misaonog bića u odnosu na univerzum u čijem okrilju živi. Tog svog bičvanja u svemiru on je svjestan utoliko što misli.

Neizmjerljiv u životinjskoj misli, taj odnos nezavisnosti u ljudskoj je misli predmet mjerljivosti koja, mjerom i finoćom tog odnosa u različitim epohama čovječanstva, uvjetuje kao supstrat iznimnost i snagu ljudske misli.

Ta je mjera — u vječitoj mijeni mjera samostalnosti ljudske osobe u odnosu na univerzum čijim se snagama opire jedino svojim vlastitim snagama — važna činjenica duhovnog reda kojoj misaoni čovjek duguje što je u univerzumu, mjestu svog postojanja, ono što jest — činjenica po kojoj se definira i po kojoj posjeduje gledajući univerzum-ideju, tj. jezik, univerzum-ideju kojem je on mjesto postojanja. Osnovni kontrast jest kontrast, inverzivni, fizičkog univerzuma, mjesta ljudskoj postojanja, i čovjeka, mjesta postojanja antagonističkog psihičkog (afizičkog) univerzuma.

Psihomehanizam tog stalnog i nesvjesnog kontrasta — svijest se rađa iz njega, a ne on iz svijesti — u općim je crtama ovo što slijedi.

Odnos čovjeka i univerzuma je odnos ovisnosti čije bi krajnje teorijske forme bile:

a) potpuna pripadnost čovjeka univerzumu, nikakva pripadnost univerzuma čovjeku; odatle potpuno podvrgavanje čovjeka snagama univerzuma, čija bi on bio igračka,

b) potpuna pripadnost univerzuma čovjeku i, prema tome, nikakva pripadnost čovjeka univerzumu; odatle podvrgavanje sila univerzuma silama čovjeka — beskrajnom, apsolutnom ljudskom shvaćanju.

Između ove dvije krajnje čisto teorijske forme uspostavlja se stvarna forma relacije čovjeka i univerzuma. A to je: na početku velika koliko mu drago, ali ne i apsolutna pripadnost čovjeka univerzumu od koje se postepeno tijekom vijekova čovjek — koji je zna mjeriti (to je njegov privilegij) — oslobađa; to je također ono što to oslobađanje donosi ljudima određene prostorno-vremenske aree, dio neopozive nezavisnosti u odnosu na univerzum koja se poistovjećuje s civilizacijom te aree, promatranom u onom što posjeduje od najvirtuelnijeg i najdubljeg.

Ljudski duh je poput duboke ploče čiji najbliži horizont nosi ono što je u samoj misli gledano, a najudaljeniji horizont ono što je, još negledano, u njoj samo gledajuće. Horizontu gledanog pripadaju govor, rečenice koje ga sačinjavaju i riječi okupljene u tim rečenicama. Horizontu gledajućeg pripadaju riječi od kojih je sastavljen jezik, a kojih je uvjet postojanja u njemu očekivanje »prijelazne obrade« (traitement transitionnel) koja će ih odnijeti s horizonta gledajućeg, gdje stalno borave, prema horizontu gledanog gdje eventualno mogu biti pozvane da borave.

Ta prijelazna obrada sastoji se, kad se radi o supstantivu, u dodavanju nužnim i dovoljnim uvjetima razumijevanja i ekstenzije, kojima riječ udovoljava u jeziku, dopunskog uvjeta ekstenziteta kojem riječ obvezno udovoljava u govoru.

Mnogo je veći broj ideja koje se eventualno mogu gledati (regardables) od broja gledajućih ideja, koje k tome jedine imaju pravo posjedovati u jeziku svoj vlastiti pojam. Iz jedne i iste gledajuće ideje, npr. *homme*, mijenama ekstenziteta izvlačimo toliko različite gledane ideje kao što su *homme* pod članom *un* i *homme* pod članom *le* u: *UN HOMME qui fait honneur à L'HOMME* (»čovjek koji je na čast čovjeku (ljudskom rodu«). Iz jedne i iste gledajuće ideje, riječ *le*, izvlačimo tako različite ideje kao što su *le* u: *L'homme s'endormit* i *le* u: *L'homme est mortel*.

Odatle vidimo kako ljudski duh, da bi olakšao teret ideja koje trajno nosi u sebi, svodi taj teret na same gledajuće ideje — bilo da govori ili šuti — i kako dobiva gledane ideje kojima slika stvarni univerzum realizatorskom

obradom primijenjenom na gledajuće ideje od kojih je isključivo sazdan njegov univerzum-ideja.

Elegantna ekonomika ovog jezičnog mehanizma i ono što on daje nazreti o prirodi jezika i prirodi ljudskog razuma potiče na proučavanje svih njegovih specifičnosti. To je za strukturaliste široko polje plodnih istraživanja.

Tranzitirati od gledajuće imenice, oslobođene nestalnog uvjeta ekstenziteteta i vezane jedino stalnim i obrnuto proporcionalnim uvjetima razumijevanja i ekstenzije, to znači tranzitirati od gledajuće, dubinske imenice prema efektivnoj, gledanoj imenici. Tranzitiranje je implicitno u jezicima gdje se komplementarno koristan ekstenzitet, u odsutnosti vlastitog znaka, prenosi na imenicu običnom naznakom. Ono je eksplicitno u jezicima gdje je komplementarno koristan ekstenzitet, opskrbljen znakom, tj. članom, prenesen na imenicu posredstvom ove vrste riječi.

Član je u jezicima koji su ga instituirali znak nosilac prijelaza od dubinske prema efektivnoj imenici. Upravo tim riječima smo ga definirali, nepotpuno ali točno, u našem prvom radu o jeziku čiji je predmet upravo član.

Ljudski jezik je društvena pojava. To je očevidno i u to ne možemo sumnjati. Koje bi sredstvo bolje od jezika mogli imati ljudi — koje okuplja neka prostorna blizina — da izbjegnu svojoj pojedinačnoj usamljenosti i da učvrste stvarnu vezu koja ih ujedinjuje, šireći je od materijalnog na duhovno? Jezik omogućuje ljudima — u kojima se on trajno instituirao pod stabilnim oblikom sistema — da međusobno saopćavaju misli i osjećaje svih vrsta. Ali pod svojim ljudskim oblikom govora naslonjenog na jezik, da li ljudski jezik pripada samo toj svrsi? Zar ne znači umanjiti ga i zanemariti njegovu bit ako u njemu gledamo samo izvjesni optimalni način uzajamnog odnosa među ljudima? Da li se baš tu, u tom prevrtljivom odnosu, stvara ljudski jezik i poprimi svoj oblik? Na prvi pogled će izgledati paradoksalno što postavljamo ova pitanja. To je potrebno, ako se nismo potpuno pomirili s tim da ono što je najvidljivije smatramo i najistinitijim.

Jezik korisno intervenira pod uvjetom da je — pojmovnom i strukturnom ideacijom — zajednički ljudima koji si imaju nešto reći što se izričito ne odnosi na njihov odnos u društvu kojem pripadaju nego na jedan drugi odnos, odnos svakog pojedinca prema univerzumu, mjestu njihova bivanja. Samo o tom odnosu, supstratu svih ostalih, uračunavši i izravni društveni odnos, mogu ljudi razgovarati. Oni iz toga ne mogu izići. Ako idemo dokraja stvari, ne može između njih ni biti drugog predmeta razgovora.

Ljudski jezik nema svoj izvor u malom suočavanju *Čovjek/Čovjek* — i filozofi su to dalekovidno uočili — nego u velikom suočavanju *Univerzum/Čovjek*. Tu je njegov izvor, a struktura jezika nosi o tome neizbrisivo svjedočanstvo koje čitalac već pozna . . .

. . . Općepoznata činjenica da su jezik i ljudski govor društvene činjenice zapravo je jedno od simplicističkih naziranja, nedovoljno ispitanih, koja su mnogo štetila napretku strukturalne lingvistike, koncentrirajući pažnju istraživača na odnos *Čovjek/Čovjek*, kojem struktura jezika malo duguje, a odvrćajući je od odnosa *Univerzum/Čovjek*, kojem ona duguje ako ne sve, a ono gotovo sve. Ono što struktura jezika duguje odnosu *Čovjek/Čovjek* integrira se uostalom u odnosu *Univerzum/Čovjek* iz kojeg jezik gledajući univerzum-ideja, po definiciji ne izlazi.

Za to imamo dokaz u činjenici da ispod eksplicitnog 1. lica (koje govori) i 2. lica (kojem se govori), a kojih odnos pripada izravno odnosu čovjeka pre-

ma čovjeku, izbija — što gramatičari nikad ne spominju — implicitno 3. lice o kojem se govori. To lice pripada, kao i imenica i zamjenica 3. lica koja je zamjenjuje, odnosu Univerzum/Čovjek, koji uključuje sav sadržaj jezika. 1. lice je lice koje govori i koje, govoreći, govori o sebi, postajući tako sinapsom prvog, govorećeg lica i jednog trećeg lica, o kojem se govori, a to treće lice može biti neko više ili manje ekstenzivno biće koje pripada univerzumu ili čak, pri krajnjoj granici ekstenzije i ekstenziteta, sam univerzum. 2. lice je lice kojem se govori i kojem se govoreći govori o njemu samom. Po tome je ono sinapsa 2. lica, kojem se govori, i jednog 3. lica o kojem se govori, 3. lice, eksplicite naznačeno, nalazi se izvan svake sinapse ranga, ono o kojem se govori a koje, pasivno u interlokuciji, ne govori i kojem se ne govori.

Stalna implicitna prisutnost 3. lica pod eksplicitnim licima višeg ranga (1. i 2) proizlazi iz neraskidive veze malog suočenja Čovjek/Čovjek i velikog suočenja Univerzum/Čovjek iz kojeg izvire, ali se od njega ne izdvaja.

Priznavati u jeziku društvenu pojavu, što on i jest po upotrebi ljudi, kao sredstvo eksteriorizacije i komunikacije njihovih misli i osjećaja, a ne vidjeti bitno ljudsku pojavu — i stoga izvandruštvenu — koju predstavlja jezik u čovjeku koji ne govori nego šutljivo misli (zaokupljen ne svojom nestalnom relacijom prema bližnjima nego svojim stalnim i neprekidnim odnosom s univerzumom) znači oduzeti sebi svaku mogućnost da mu pojмимо (i poimajući da u njoj razaznamo) strukturu koja je sva proizišla — time će se strukturalna lingvistika morati prožeti — ne iz susreta čovjeka s čovjekom nego iz vječitog suočenja čovjeka i univerzuma i iz specifičnih ljudskih uvjeta njihova sučeljavanja čije je ogledalo u neku ruku jezik po svojoj strukturi. (*Principes de linguistique theorique de G. G.*, str. 258—268, izvadak iz *Prologomènes à une linguistique structurale.*)

Izbor, komentar i prijevod: Vjekoslav Čosić

GUSTAVE GUILLAUME: PSYCHOSYSTÉMATIQUE

Résumé

La contribution présente la traduction en croate de deux textes publiés dans le livre *Principes de linguistique théorique de Gustave Guillaume* précédée de remarques préliminaires sur la vie et l'oeuvre de Gustave Guillaume (1883—1960) ainsi que sur sa théorie qui prend ses racines dans l'enseignement de A. Meillet et F. de Saussure. On donne un bref aperçu de sa conception de langue comme système des systèmes, de discours, de »linguistique de position«, etc.